

۱۴۱۱۰۹۷

قطعاتی از خطوط نستعلیق در
کتابخانه ملی فرانسه
(مجموعه ژرژ مارتو)

محمد جواد جدی

با مقدمه: فرانسیس ریشارد

سرشناسه: جدی، محمدجواد، ۱۳۴۰ -
 عنوان و نام پدیدآور: چلیپای هنر: قطعاتی از خطوط نستعلیق در کتابخانه ملی فرانسه (مجموعه ژرژ مارتو)/
 محمدجواد جدی؛ با مقدمه فرانسیس ریشارد.
 مشخصات نشر: تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری: ۱۰۲ ص: ۲۹×۲۲ س.م.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۴۳۲-۴
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 عنوان دیگر: قطعاتی از خطوط نستعلیق در کتابخانه ملی فرانسه (مجموعه ژرژ مارتو).
 موضوع: خط نستعلیق
 موضوع: خوشنویسی -- مجموعه‌های خصوصی
 شناسه افزوده: ریشارد، فرانسیس، ۱۹۴۸ م -، مقدمه‌نویس
 شناسه افزوده: Richard, Francis
 شناسه افزوده: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
 شناسه افزوده: کتابخانه ملی فرانسه
 شناسه افزوده: Bibliothèque nationale de France
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ف ۲۳ ج ۴/۴ NK۳۶۳۹
 رده بندی دیویی: ۷۴۵/۶۱۹
 شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۴۷۰۶۳

چلیپای هنر

قطعاتی از خطوط نستعلیق

در کتابخانه ملی فرانسه (مجموعه ژرژ مارتو)

پدیدآور: محمدجواد جدی

با مقدمه: فرانسیس ریشارد

مدیر هنری (طراحی، صفحه‌آرایی): مجتبی سبزه

خط روی جلد: استاد غلام حسین امیرحانی

ترجمه متن انگلیسی: رایا فرامرزی

ترجمه متن عربی: سید جعفر طباطبایی

اسکن اسلاید: فرآیند گویا

لیتوگرافی: توس / چاپ: سرمدی / صحافی: عطف

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

چاپ اول: بهار ۱۳۹۵

شمارگان: ۷۰۰ نسخه

قیمت: ۸۰۰/۰۰۰ ریال

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

به نام خدا

هربرگی که از میراث مکتوب ایران و اسلام منتشر می‌گردد، به ویژه اگر با دقت و وسواس انتخاب شده باشد سند افتخاری است از پیشینه تاریخی، فرهنگی، علمی، ادبی و هنری این تمدن شکوهمند و بلند.

به راستی که از ورای هزاره‌ها، تنها صدای این اسلام گویاست که به گوش می‌رسد؛ و بر امروز و اینک ماست که تا حد توان برای احیای این برگ‌های زرین و آثار هویتی و شناسنامه ملی خویش بکوشیم، و امروزیان و آیندگان را از حاصل دستاورد پیشینیان خود بهره‌مند سازیم.

سازمان زیباسازی شهرداری تهران بر اساس اهداف و وظایف تعریف شده‌اش، همواره می‌کوشد تا گام‌های هرچه بلندتری را در راستای معرفی عناصر فرهنگی و هنری ایران عزیز بردارد، و چشم‌انداز روشن‌تری از آنچه بوده و داشته‌ایم، و آنچه داریم و می‌توانیم داشته‌باشیم را به نمایش بگذارد.

خوشبختانه بخش قابل‌ملاحظه‌ای از این میراث در اختیار خود ما قرار دارد؛ اما بخشی از آن نیز به دلایل گوناگون از کشور خارج شده و امروز این وظیفه خطیر ماست که با دقت و پی‌جویی این مواریث را بشناسیم و بشناسانیم.

از جمله این مواریت ارزشمند، نفایسی از آثار هنری در قالب خوشنویسی، نگارگری، و کتاب‌پردازی است که در قالب نسخه‌های خطی و مرقعات چشم‌نواز در کتابخانه‌ها و موزه‌های این گوشه و آن گوشه عالم پراکنده، و از دسترس علاقمندان به دور است.

اینک یکی از آن نفایس که در کتابخانه ملی فرانسه نگهداری می‌شود، به همت پژوهشگر نامی جناب استاد محمدجواد جدی، که تألیفات و پژوهش‌های ارزشمندی در حوزه خوشنویسی و هنرهای وابسته آن دارند، فراهم آمده است، و با تلاش و همکاری سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران و سازمان زیباسازی شهر تهران لباس نشر پوشیده و شادمانه به پیشگاه علاقمندان به فرهنگ و هنر ایران زمین پیشکش می‌گردد.

سپاس قلبی خود را تقدیم می‌کنم به همه کسانی که در حفظ و احیاء و اشاعه آثاری از این دست سر از پا نمی‌کنند، به ویژه دست‌اندرکاران نشر این اثر ارزنده که با دقت و حوصله، کار باستانه‌ای را به شایستگی سامان داده‌اند. امید که مقبول طبع مخاطبان هنرسنج قراربگیرد.

دکتر عیسی علیزاده

مدیرعامل سازمان زیباسازی شهر تهران

مقدمه

خداوند خیر دهد آنکه این عمارت کرد

تصویر خطاطی و خوشنویسی‌هایی از آثار استادان نامدار سده‌های پیشین ایران، که اینک در دسترس پژوهشگران و دوستداران قرار دارد، بخشی از مجموعه آثار هنری و فرهنگی ایرانی است که به همت یک فرانسوی صاحب‌ذوق و علاقمند به آثار هنری، به نام «ژرژ مارته-Georges Mauteau» از دهه‌های پایانی سده نوزدهم تا اوایل سده بیستم گردآوری و نگهداری شده است.

مارتو، در سال ۱۸۵۸ میلادی در روستای «چیز-Chize» در ناحیه «دئو سرور-Deux Sevres» در باختر فرانسه، دیده به جهان گشود. تحصیلات دانشگاهی خود را در رشته مهندسی مکانیک، در پاریس، به پایان برد و در شهر «نانشی-Nancy» ازدواج کرد، ولی هیچگاه صاحب فرزندی نشد. مارتو در هنر کاغذسازی و کاغذشناسی، یکی از کارشناسان صاحب‌نام بود. و در سال ۱۹۰۷ میلادی در یک نمایشگاه کاغذ که در پاریس برپا شده بود شرکت نمود. او همچنین در کار گنجفہ‌سازی نیز استاد بود. از این رو در کارخانه گنجفہ‌سازی مشهور و معروف «گرمود-Grimaud» که از آن خانواده او بود، به کار مشغول شد و در سال ۱۸۹۹ به ریاست آن برگزیده شد.

مارتو مجموعه‌ای از گنجفہ‌های قدیمی و کتاب‌های نفیس شرقی را نیز گردآوری کرد و در تألیف و تدوین دو کتاب با «هنری رنه دآلمانیه-Henri-René Allemand» همکاری نمود و فصلی از یکی از آن کتاب‌ها را برای معرفی هنر مینیاتور ایران اختصاص داد و به رشته تحریر درآورد.

مارتو در سال ۱۹۰۰ م به عنوان کتابدوست و کتاب‌شناس، با انجمن «له ویو پاپیر-
Le Vieux Papier» همکاری داشت.

مارتو که در آن زمان خود یکی از مجموعه‌داران آثاری از شرق بود، با دیگر مجموعه‌داران آثار نفیس از جمله «وور-Vever» که در پاریس جوهرفروشی داشت و مینیاتورهای ایرانی و ژاپنی را گردآوری می‌کرد، آشنا شد. مجموعه‌های «وور» بعدها به آمریکا منتقل شد و اینک در واشنگتن نگهداری می‌شوند.

مارتو، با اینکه هرگز به ایران سفر نکرده بود، اما با بازرگانان معروفی چون «جی دموت-G. Demotte» آشنایی داشت. مارتو آثار خطاطان نامدار ایرانی سده‌های گذشته را در چهار مجلد فراهم آورد. وقتی «کمان-هرت-Clement Huar» کتاب خود را در باره خطاطان اسلامی در پاریس چاپ و منتشر کرد، مارتو فکر کرد که کار او کامل نیست. از این نظر کوشید با بهره‌گرفتن از استادان و صاحب‌نظرانی که به زبان فارسی آشنا بودند، متن اشعار و نوشته‌های خطاطی شده را به فرانسه برگرداند. مارتو سپس ترجمه هر قطعه را با خط خود به فرانسه، در کنار و حاشیه همان خطاطی ولی روی صفحه آلبوم نگاشته است. کاری بسیار ارزنده و در حوصله ستایش.

مارتو در سال ۱۹۱۶ م درگذشت و چون فرزندی نداشت، همه آن مجموعه‌ها به دولت فرانسه و برادرزنش رسید. بخشی از آن میراث گرانبها اینک در موزه‌های ملی و هنرهای تزئینی آسیایی، پاریس نگهداری می‌شود.

روانشناس / فرانسیس ریشارد

۲۰۰۱/۷/۱۰ پاریس